

Det svenska koralbeståndet.

(En överblick av koralerna i den nya koralboken.)

År 1939, den 20 oktober, har Konungen funnit för gott gilla och stadfästa ny svensk koralbok att av församlingarna användas vid den allmänna gudstjänsten och andra heliga förrättningar, församlingarna likväl obetaget att fortfarande tillsvidare använda den förutvarande koralboken. 1939 års koralbok har utarbetats av en kgl. kommitté under ordförandeskap av biskopen i Strängnäs, Gustaf Aulén, med professor Oskar Lindberg och tonsättaren David Wikander, båda från Stockholm som bisittare samt domkyrkoorganisten Henry Weman som sekreterare. Detta är den fjärde rikssvenska koralboken och innehåller melodierna till 1937 års psalmbok.

Med den sålunda fastställda koralboken avlöstes *1921 års koralverk*, som den 12 september detta år godkändes såsom koralpsalmbok för svenska kyrkan, att användas vid den allmänna gudstjänsten och andra heliga förrättningar. Ordförande i den koralkommitté, vars arbete därmed avslutades, var ärkebiskop Natan Söderblom, bisittarna voro professor Otto Olsson, Stockholm, domkyrkoorganist Ivar Widéen, Skara och musikdirektör Oscar Blom, Stockholm. Deras verk var den tredje rikssvenska koralboken och den föranleddes av 1921 års psalmboksprovisorium.

Dess föregångare hade haft en betydligt längre livstid. Den andra rikssvenska koralboken, utarbetad av Joh. Christ. Fred. Hæffner, utgavs 1820—1821 till 1819 års psalmbok.

Den första rikssvenska koralboken slutligen, i huvudsak ett verk av professor Harald Wallerius, utgavs av trycket 1697. Genom denna koralbok, liksom genom psalmboken av år 1695, upphörde de olika stiftstraditioner, som under 1600-talet hade utformats under arbetet med att i gudstjänsten inlemma den församlingsmässiga psalmsången. Det karolinska enväldet genomförde också på det hymnologiska och kyrkomusikaliska området en vitt gående uniformering. De många handskrivna koralböckerna, som åter spegla de olika traditionerna och som återfinnas i våra kyrkoarkiv, höra 1600-talet till. Dessa koralboksmanuskript utgöra intressanta vittnesbörd om den framväxande koralsången och om det arbete, som nedlades för att föra den ut i församlingen.

Med enväldstidens koralbok försvinna dokumenten av detta slag ur kyrkoarkiven. 1700-talet är koralhistoriskt sett i Sverige utan intressantare vittnesbörd. Preben Nodermann upptar i källförteckningen till sina Studier i svensk hymnologi från svenskt 1700-tal ett enda arbete, ett tryckt: nämligen Voglers koralbok av år 1798.

I detta avseende erbjuder 1800-talet en slående kontrast till det föregående seklet. En rik flora av koralreditioner är seklets signum. Detta faktum omvittnar icke blott ett stort intresse för koralen

utan också ett stort teoretiskt och praktiskt kunnande. Jag erinrar om de betydelsefulla koralverk, som bära författarenamn sådana som Olof Ahlström, P. Pettersson, B. V. Hallberg, C. W. Rendahl, samt från 1900-talets början G. T. Lundblad, Johan Lindgren samt Nodermann och Wulff. Det praktiskt och teoretiskt inriktade arbete, som ligger bakom dessa koraleditioner, har inneburit en högst aktningsvärd penetrering av koralbeståndet.

Teoretiskt har koralfrågan blivit föremål för ingående studium. Utöver koralhistorikerna bland dem, som nyss nämnts, må det vara nog att erinra om Burgers undersökning: *Deutsche Kirchenmelodien in Schweden* (1932), samt de koralhistoriska avdelningarna i *Norlinds Musikhistoria* och de mera sammanfattande framställningarna av A. O. T. Hellerström och Carl-Allan Moberg.

På grundval av de då tillgängliga undersökningarna lämnade G. T. Lundblad i den av honom 1901—1904 redigerade *Svensk koralbok* kortfattade uppgifter om koralmelodiernas ursprung. För första gången i de rikssvenska koralverken meddelades sådana koralhistoriska notiser i 1921 års koralpsalmbok. Med vissa kompletteringar ha dessa uppgifter intagits i 1939 års koralbok.

I den av Knut Peters och Albert Runbäck redigerade »*Svensk Koralbok*» (1940) har denna avdelning på ett förtjänstfullt sätt omarbetats och utvidgats och försetts med uppgifter bl. a. om koralmelodiernas förefintlighet i de officiella svenska koraltrycken. Därtill ha fogats biografiska uppgifter om kompositörerna samt en summarisk översikt av de viktigare svenska koralkällorna.

Den koralhistoriska forskningen har nu hunnit så långt att det är möjligt att genom en sammanställning av redan föreliggande uppgifter få en historisk överblick av koralbeståndet i 1939 års koralbok. Den efterföljande uppsatsen vill söka giva en sådan sammanfattning. Detta synes eftersträvansvärt f. n. för att över huvud taget en saklig och lidelsefri diskussion skall kunna komma till stånd.

Bl. a. anmäla sig följande frågor till besvarande: I vilken utsträckning återfinnas de i 1939 års *Koralbok* (KB) upptagna melodierna i de äldre svenska officiella koralverken? I vilken utsträckning har den gamla svenska koraltraditionen bevisat sig vara livskraftig? Under vilka nummer återfinnas melodierna i 1939 års koralbok i de äldre svenska koraltrycken? Vilka melodier hava uteslutits av de i 1921 års KB upptagna? I vilken utsträckning hava de i 1921 års koralbok nyupptagna melodierna uteslutits i 1937 års koralbok?

För att få svar på dessa frågor sammanställas här nedan några tabellariska översikter. För överskådlighetens skull meddelas de motsvarande numren dels i 1939 års koralbok, dels i Peters och Runbäcks »*Svensk koralbok*» samt dels i koralverken av år 1697, 1820—1821 och 1921.

Det behöver törhända påpekas att i dessa tabeller varianter av sådant slag som exempelvis 55—430, 138—508 i 1939 års KB

eller 47—577 i 1921 års KB ej hava räknats som två melodier, naturligtvis ej heller transponeringar av samma melodi (41 och 192 i 1939 års KB). Jag har ej heller medräknat de melodier ur 1921 års KB som 1939 införts i avdelningen Hymner och sånger, vid summeringen av melodierna i 1939 års KB, då jag ej ansett denna avdelning tillhöra den egentliga koralboken. I 1697 och 1921 höra dessa melodier koralboken till.

I.

*Var återfinnas de i 1939 KB upptagna melodierna
i de äldre svenska koralböckerna?*

1939	PR	1697	1820— 1821	1921.	1939	PR	1697	1820— 1821	1921.
1	1	86	1	1	41 ⁸⁾	41	116	51	51
2	2	134	406	406	42	42	117	52	385
3	3	—	3	3	43	43	340	53	53
4	4 a	—	—	—	45	45	—	45	45
—	4 b	—	—	—	48	48 a	—	—	—
5	112	—	112	112	—	48 b	—	—	—
6	6	83	266	266	49	49 a	280	10	234
7	7 ¹⁾	—	—	—	—	49 b	—	—	513
8	8	84	2	268	50	50	119	50	50
9	206	108	140	140	51	51	—	—	514
10	10	303	270	270	52	52	—	—	515
11	381	—	—	—	53	53	—	—	516
12	12	305	197	272	55	55	131	55	55
14	11	—	—	271	57	57	—	57	57
15	15	—	28	323	58 ⁴⁾	58	121	58	58 a
21	21	—	—	504	59	59 a	—	—	—
22	22	189	22	22	—	59 b	—	—	—
23	23	190	23	23	60	60	127	60	60
24	24	192	24	24	61	61	128	61	61
25	25	188	21	21	62	62	125	62	62
26	26	4	17	17	63	63	132	63	63
28 ²⁾	28 ²⁾	—	—	—	64	64	140	64	281
31	31	—	—	506	65	65	—	65	65
33	33 a	—	146	146 a	66 ⁵⁾	66	307	198	250
35	35	173	111	73	67	67	145	67	67
37	37	—	II: 28	46	68	68	130	68	68
38	38	220	144	144	70	70	312	223	249
40	40	120	49	49	71	71 a	—	—	—

¹⁾ Tillägg.

²⁾ Tillägg.

³⁾ I annan tonart under nr 192.

⁴⁾ I två harmoniseringar.

⁵⁾ I annan tonart under nr 214.

1939	PR	1697	1820— 1821	1921.	1939	PR	1697	1820— 1821	1921.
—	71 <i>b</i>	—	—	—	132	132	183	132	132
72	72	—	—	—	133 <i>a</i>	133 <i>a</i>	180	133	133
74	478	—	—	645	133 <i>b</i>	133 <i>b</i>	—	396	—
75	75	141	70	75	134	134	181	134	134
76	76	152	76	76	135	135	182	135	135
77	392	53	77	460	136 ⁴⁾	600	377	136	136
79	79	102	242	242	137	137	186	137	137
81	81	—	481	481	138 ⁵⁾	138	215	138	138
84	84	155	84	84 <i>a</i>	140	140	—	—	523
87	87	—	87	87	144	144	410	486	486
89	89	—	89	89	146	146 <i>a</i>	—	—	526
92	92	156	92	92	—	146 <i>b</i>	—	—	—
94	94	150	86	94	147 <i>a</i>	147 <i>a</i>	—	—	525
95	95	393	395	91	147 <i>b</i>	147 <i>b</i>	—	—	—
96	96	153	96	96	—	147 <i>c</i>	—	—	—
98	98	154	98	98	149	588	217	237	497
—	101	52	101	—	151	151	295	450	—
102	102	165	102	102	153	153	398	26	26
—	104	167	107	—	154	154	308	387	387
104	107	162	104	104	158	158	—	386	384
106	106	157	106	106	163	29	—	—	528
108	108	169	108	108	—	163	2	32	—
109	109 <i>a</i>	170	109	—	168	168	289	79	123
—	109 <i>b</i>	271	456	—	169	169	—	—	533
113	113	163	103	103	175	175	160	99	120
114	114	319	128	128	177	177	—	—	—
115	115 <i>a</i>	40	119	—	181	181	235	126	341
—	(115 <i>b</i>) ¹⁾	(109)	(326)	(326)	185	185	—	—	—
118 ²⁾	118	219	35	118	187	187	148	97	150
120	120	245	8	213	188	188 <i>a</i>	—	—	152
122	122	274	215	215	—	188 <i>b</i>	—	152 <i>b</i>	—
123	123	266	216	216	189	189	—	—	153
124	124	56	124	124	190	190	16	154	154
125	125	—	113	113	191	191	17	155	155
127	482	177	114	115	198	198	—	—	—
128	128 <i>a</i>	—	—	—	199	199	191	139	139
—	(128 <i>b</i>) ³⁾	(42)	(47)	(47)	202	202 <i>a</i>	—	—	—
129	129	—	—	—	—	202 <i>b</i>	218	44	—
—	130	—	—	619	203	203	79	7	7
131	131	110	131	131	204	204	—	—	—

¹⁾ Variant av nr 208.

²⁾ I annan tonart under nr 142.

³⁾ Variant av nr 273 i PR.

⁴⁾ I annan tonart under nr. 426.

⁵⁾ Variant under nr. 508.

1939	PR	1697	1820— 1821	1921.	1939	PR	1697	1820— 1821	1921.
208	208	109	326	326	302	302 a	—	—	—
209	209	—	—	—	—	302 b	—	—	—
210 b	471	—	—	561 b	303	303 a	—	—	507
212 ¹⁾	212	232	328	328	—	303 b	—	—	—
215	423	—	—	423	304 a	304 a	—	—	594
232	232	328	—	571	304 b	304 b	—	—	—
233	233	395	335	335	305	305 a	—	—	584
235	235	—	—	—	—	305 b	—	—	—
238	28	—	—	631	306	306	—	392	33
251	251 a	—	—	547	307	307	—	—	587
—	251 b	—	—	—	308	308	—	—	223
252	252	—	—	—	309	309	80	225	225
254	254	251	167	167	315	315	283	206	206
260	260	214	170	170	316	316	—	12	212
261	261	—	172	172	317	317	210	298	298
262	262	380	173	173	319	319	—	—	—
264	264	—	—	—	325	325	262	229 a	251
265 a	265 a	—	—	576	326	326	—	252	252
265 b	265 b	—	—	—	330	330 a	—	—	—
—	265 c	—	—	—	—	330 b	—	336	336
266	266	22	151	—	331	331 a	—	—	593
267	267	—	—	—	—	331 b	—	354	—
268	276	93	178	354	332	332	—	—	—
269	269	240	194	194	333	333	9	31	258
273	273 a ²⁾	42	47	47	336	451	237	260	260
—	273 b	31	196	—	340	340	—	—	—
278	278	99	182	182	341	341	46	226	145
279 ³⁾	279	100	33	183	342	342	246	205	205
280	280	68	39	184	343	343	281	41	208
282 ⁴⁾	119	252	186	186	344	344	—	—	605
283	283	253	187	187	345	345	—	210	210
286	286	—	—	—	350	350	—	—	295
287	287	—	—	—	352	352	—	—	—
288	33 b	—	—	146 b	354	354 a	—	—	—
292 ⁵⁾	292	94	199	199	—	354 b	—	—	—
293 ⁶⁾	293	—	200	200	355 a	355 a	—	—	—
297	297	290	5	221	355 b	355 b	—	—	—
301	301 a	—	—	581 b	359	359	285	—	596
—	301 b	35	211	—	361	361	247	191	191

¹⁾ I annan tonart under nr. 426.

²⁾ Jämför 128 b i PR.

³⁾ Två harmoniseringar.

⁴⁾ I annan tonart under nr 216.

⁵⁾ I annan tonart under nr. 402.

⁶⁾ I annan tonart under nr. 423.

1939	PR	1697	1820— 1821	1921.	1939	PR	1697	1820— 1821	1921.
363	363	323	160	193	447 a	447 a	—	—	651
365	365 a	—	—	—	447 b	447 b	—	—	—
—	365 b	—	—	—	449	449 a	—	—	—
369	369	—	162	239	—	449 b	—	418	418
371	364	—	239 b	241	450	450 a	—	—	—
375	375	—	—	—	—	450 b	339	447	447
376	376	—	—	602	452	452	365	421	444
377	377	—	—	598	453	453	—	—	652
379	379	—	—	—	457	457	350	419	419
382	382 a	—	—	—	458	458	225	—	64
—	382 b	272	457	457	460	460	—	—	—
386	386 ¹⁾	—	—	628	467	467	—	—	414
388	388 a	—	—	—	470	470	—	—	—
—	388 b	—	—	—	474	474	412	394	394
395	395	45	264	203	475	475	—	—	643
396	396	—	407	204	477	477	—	—	404
398 ²⁾	398	—	—	—	483	483	—	—	617
400	400	268	78	257	490	490	—	—	305
405	405	—	—	277	491	491 a	—	—	—
407	407	—	19	285	—	491 b	206	380	380
410	410	—	291	291	492	492	—	4	4
411	455	352	416	—	(508) ⁶⁾	—	(215)	(138)	(138)
416 a	416 a	—	—	612 b	501	501	—	—	—
416 b	416 b	—	—	—	511	13	—	383	383
420 ³⁾	420	—	420	420	513	513 a	—	—	622 b
424	424	354	424	424	—	(513 b) ⁷⁾	—	—	—
429	429	342	429	429	514	514	—	—	—
(430) ⁴⁾	(430)	—	—	—	515	515 a	—	—	—
432	432 a	—	—	—	—	515 b	403	—	416
—	432 b	—	—	—	517 a	517 a	—	—	623
434	74	—	434	434	517 b	517 b	—	—	—
438	438	367	438	438	518	518	—	—	—
440	440	370	440	—	519 a	519 a	—	—	603 b
—	441	363	441	—	519 b	519 b	—	—	—
442	442	375 ⁵⁾	433	442	520	520	—	—	—
445	445	—	—	648	521 a	521 b	—	—	—
446	446 a	—	—	—	521 b	521 a	—	—	—
—	446 b	—	—	—	527	527	—	—	—

¹⁾ I tillägget.

²⁾ Variant av 363, se denna.

³⁾ I annan tonart under nr. 174.

⁴⁾ Variant av nr. 55.

⁵⁾ och 249.

⁶⁾ Variant till nr. 138.

⁷⁾ Variant till nr. 188 a i PR.

1939	PR	1697	1820— 1821	1921.	1939	PR	1697	1820— 1821	1921.
529	529	—	—	—	574	574	—	—	658
531	531 a	—	—	—	575	575	—	—	—
—	(531 b) ¹⁾	—	—	—	579	579 a	—	—	—
533	533	—	—	—	—	579 b	—	—	—
534	534	—	—	—	—	585	400	495	—
541	541	—	449	449	589	589	404	498	498
549	549	—	452	452	591	591	—	—	665
555	555	27	280	471	593	593	—	—	534
558	558	—	73	474	594	594	—	—	—
561	561	397	478	478	595	595 a	—	—	669
565	565	—	—	483	—	595 b	277	448	—
570	570	—	—	657	596	596	—	—	670
571	571	401	492	492	599 ²⁾	599	411	487	487
Summa mel. i 1939					273	—	123	153	201
PR					—	310	137	169	209.

II.

Antalet psalmer i de svenska psalmböckerna och antalet koraler i de motsvarande korallböckerna.

	1695	1697	1819	1820— 1821	1921	1921	1937	1939
	Psb.	KB	Psb.	KB	Psb.	KB	Psb.	KB
antalet psalmer	413		500		673		600	
koraler		254		c:a 320		275		273
procenttalet: <u>psalmer</u>								
koraler		1,6		1,55		2,5		2,2.

III.

Under vilka nummer i 1939 års korallbok återfinnas korallerna i 1921 års korallbok, och vilka av korallerna i den senare äro uteslutna?

(Mkl. = Meterklass)

1921	1939	PR.	1921	1939	PR.
1	1	1	17	26	26
3	3	3	18	—	—
4	492	492 (Bearb.)			(Lindegren)
7	203	203			Mkl utesluten
9	(605)	(605)	21	25	25
			22	22	22

¹⁾ Variant till nr. 15.

²⁾ I annan tonart under nr. 598.

1921	1939	PR.	1921	1939	PR.
23	23	23	83	—	— (Königs KB 1738)
24	24	24			Mkl utesluten.
26	153	153	84a	84	84
29a	—	—	84b	—	— (Blom 1916)
		(Tysk 1697)			Uteslutet alternativ
(29b)	se	271	87	87	87
33	306	306	89	89	89
40	—	—	91	95	95
		(Tysk 1694)	92	92	92
		Mkl utesluten	94	94	94
43	—	—	95	—	— (Lindegren 1882)
		(o. 1600)			Text utesluten.
		text utesluten	96	96	96
44	—	—	98	98	98
		(Tysk 1825)	102	102	102
		Mkl utesluten	103	113	113
45	45	45	104	104	107
46	37	37	106	106	106
47	273	128b	108	108	108
		Variant under nr. 577	109	—	— (Lagi 1800-t.)
		(273a) i 1921.			Ersatt med annan mel.
49	40	40			(1697)
50	50	50	112	5	112
51	41	41	113	125	125
52b	—	—	115	127	482
		(Freylingshausen 1704)	116	(607)	(607)
		Uteslutet alternativ	118	118	118
53	43	43	120	175	175
55	55	55	123	168	168
57	57	57	124	124	124
58a	58	58	125	—	— (Svensk? 1697)
58b	—	—			Melodien utesluten
		(Freylingshausen 1704)	128	114	114
		Uteslutet alternativ	131	131	131
59	—	—	132	132	132
		(Åhlström 1832)	133	133a	133a
		Ersatt med annan mel.	134	134	134
		(1938)	135	135	135
60	60	60	136	136	600
61	61	61	137	137	137
62	62	62	138	138	138
63	63	63	139	199	199
64	458	458	140	9	206
		Bearb.	144	38	38
65	65	65	145	341	341
67a	67	67	146a	33	33a
67b	—	—	146b	288	33b
		(Lagi 1866)			
		Uteslutet alternativ.			
68	68	68			
	(606)	(606)			
73	35	35			
75	75	75			
76	76	76			
81	—	—			
		(Freylingshausen 1714)			
		Mkl utesluten.			

1921	1939	PR.	1921	1939	PR.
150	187	187	237	—	— (Tysk 1525)
152	188	188			Mel. utesluten.
		(513b)	239	369	369
153	189	189	241	371	364
154	190	190	242	79	79
155	191	191	249	70	70
159	—	— (Medeltid, 1524)	250	66	66
		Mkl. utesluten	251	325	325
167	254	254	252	326	326
170	260	260	257	400	400
172	261	261	258	333	333
173	262	262	260	336	451
178	—	— (Svensk? 1697)	262	—	— (Kittel? 1760-t.)
		Mel. utesluten.			Ersatt med annan mel.
180	—	— (Blom, 1916)			(1937)
		Mkl utesluten	263	(604)	(604)
181	—	— (M. Greiter 1525)	266	6	6
		Mkl utesluten	268	8	8
182	278	278	270	10	10
183	279	279	271	14	11
184	280	280	272	12	12
186	282	119	277	405	405
187	283	283	281	64	64
191	361	361	282	—	— (Nordisk, 1582)
193	363	363			Text utesluten
	(398)	(398)	285	407	407
194	269	269	291	410	410
195	—	— (Crüger, 1653)	295	350	350
		Texten hänvisad till	298	317	317
		ny mkl.	300	—	— (v. Rosén, 1832)
199	292	292			Text utesluten
200	293	293	301	—	— (Tysk? 1697)
203	395	395			Mkl. utesluten
204	396	396	303	(608)	(608)
205	342	342	305	490	490
206	315	315	323	15	15
208	343	343			(531b)
210	345	345	326	208	208
212	316	316			(115b)
213	120	120	328	212	212
215	122	122	335	233	233
216	123	123	336	—	330b (Hæffner 1820)
221	297	297			Mkl utesluten. Bearb.
223	308	308			av PR.
225	309	309	341	181	181
234	49	49a	344	—	— (B. Waldis, 1553)
					Text utesluten.

1921	1939	PR.		1921	1939	PR.	
354	268	276		460	77	392	
(373)			Variant av nr. 442.	(468)			Variant av nr. 146b
380	—	491b	(Luther, 1524)	471	555	555	
			Text utesluten. Bearb.	474	558	558	
			av PR.	476	—	—	(Svensk folkmelodi)
381	—	—	(Svensk, 1697)				Melodien utesluten
			Mkl. utesluten	478	561	561	
383	511	13		481	81	81	
384	158	158		483	565	565	
385	42	42		486	144	144	
387	154	154		487	599	599	
390	—	—	(B. Waldis, 1553)	492	571	571	
			Mkl. utesluten	494	—	—	(Blom, 1921)
394	474	474					Melodien utesluten
404	477	477		497	149	588	
406	2	2		498	589	589	
414	467	467		502	—	—	(H. Hammarsköld,
416	—	515b	(Svensk? 1697)				1920)
			Ersatt med annan mel.				Ersatt med annan mel.
			(1595)				(1933)
418	—	449b	(v. Rosén)	504	21	21	
			Ersatt med annan mel.	505	(603)	(603)	
			(Rung 1857)	506	31	31	
419	457	457		507	303	303a	
420	420	420		513	—	49b	(P. Nodermann, 1911)
423	215	423					Ersatt med annan mel.
424	424	424					(1535)
429	429	429		514	51	51	
(430)	(430)	(430)	Variant av nr. 55.	515	52	52	
434	434	74		516	53	53	
438	438	438		523	140	140	
440	—	—	(Heintze 1889)	525	147a	147a	
			Ersatt av annan mel.	526	146	146a	
			(Düben 1674)	528	163	29	
442	442	442		530	—	—	(Blom 1916)
444	452	452					Melodien utesluten
447	—	450b	(Medeltid)	533	169	169	
			Mkl. utesluten	534	593	593	
449	541	541		542	—	—	(Wennerberg, 1800-t.)
452	549	549					Mel. utesluten
456	—	—	(Sv. folkmelodi)	543	—	—	(I. Widéen, 1919)
			Mkl. utesluten				Text utesluten
457	—	382b	(Svensk? 1697)	544a	—	—	(O. Blom, 1900-t.)
			Text utesluten. Bearb.				Mkl. utesluten.
			i PR	544b	—	—	(v. Weber)
459	—	—	(Tysk, 1500-t.)				Mkl. utesluten
			Text utesluten				

1921	1939	PR.	1921	1939	PR.
545	—	—	612a	—	—
		(O. Ahnfelt, 1800-t.)			(G. Ribbing, 1800-t.)
		Mkl utesluten			Uteslutet alternativ
547	251	251	612b	416a	416a
560	—	—	617	483	483
		(Mozart)	619	—	130
		Ersatt med annan mel.			(Tysk. 1531)
		(1938)			Ersatt med annan mel.
561b	210b	471	620	—	—
563	—	—			(Tysk. 1535)
		(Haydn)			Text utesluten
		Melodien utesluten	622a	—	—
568	—	—			(I. Widéen)
		(Flemming)			Uteslutet alternativ
		Melodien utesluten	622b	513	513a
571	232	232	623	517a	517a
575	—	—	625	—	—
		(König, 1738)			(J. Lindegren)
		Ersatt med annan mel.			Ersatt med annan me-
		(1938)			lodi (1933)
576	265a	265a	628	386 ¹⁾	386 ¹⁾
(577)	—	—	631	238	28
		Variant till nr. 47 i	633	—	—
		1921			(R. Norén, 1911)
581b	301	301a			Ersatt med annan mel.
584	305	305a			(1914)
585	—	—	643	475	475
		(Hartmann)	645	74	478
		Mkl utesluten	648	445	445
586	—	—	649	—	—
		(Lindemann)			(O. Blom, 1916)
		Text utesluten			Ersatt med annan mel.
587	307	307			(1938)
589	—	—	651	447a	447a
		(Ahnfelt)	652	453	453
		Ersatt med annan mel.	654	579a	579a
		(1933)	657	570	570
590	—	—	657	570	570
		(Stenhammar)	658	574	574
		Mkl utesluten	664	(609)	(609)
593	331	331a	665	591	591
594	304a	304a	667a	—	—
596	359	359			(E. C. Perry, 1800-t.)
598	377	377			Ersatt med annan mel.
601	—	—			(O. Lindberg, 1938)
		(O. Blom, 1921)			(O. Ahnfelt)
		Ersatt med annan mel.			Se ovan 667a.
		(1700-t.)	667b	—	—
602	376	376			
603a	—	—	669	595	595a
		Engelsk mel.	670	596	596
		Mel. utesluten.	671	—	—
603b	519a	519a			(Norsk folkmelodi)
605	344	344			Mel. utesluten.
606	—	—			
		(O. Lindberg)			
		Text utesluten			
Summa melodier i 1921			201	158	164
i 1921 års tillägg			74	43	45
Summa summarum			275	201	209

Förhållandet mellan melodiernas och psalmtexternas antal.

Av tabell II framgår antalet koralmelodier i de officiella rikssvenska koralverken och antalet psalmer i de motsvarande psalmböckerna.

Påfallande stort är antalet psalmmelodier i de båda första koralböckerna. 1697 är melodiantalet redan uppe i en siffra av 254, vilken 1820—21 höjes till 320 (siffran är approximativ, då den svårligen låter sig exakt beräkna på grund av varianterna). Tages hänsyn till det då föreliggande antalet psalmer (resp. 413 och 500) blir det koralmaterial, som meddelades i de båda första koralreditionererna påfallande stort. Till varje koral i 1697 kommer 1,6 psalmer och i 1820—21 är motsvarande siffra 1,55. Detta innebär att ett mycket stort antal psalmer ha ägt egna speciella melodier, som icke kommo till användning annat än i samband med just dessa psalmtexter. Detta betydde otvivelaktigt att en stor del av dessa psalmer med »enkomma» melodier blevo föga brukade i den regelbundna församlingsgudstjänsten därför att deras melodier måste ha varit okända för församlingen.

Den anmärkningen riktades också snart nog mot Hæffner, att melodiernas antal var för stort. 1844 anmodades Musikaliska Akademien att verkställa en reduktion av melodiantalet. Redan samma år utgavs också den s. k. Minimitabellen, vilken omfattade endast 169 av melodierna i 1820—21.

Den åtgärd, som då vidtogs, måste anses betingad av praktiska församlingsskäl och förmånlig för församlingssångens stärkande.

Spörsmålet om melodiernas antal beaktades också när 1916 års koralbokskommitté tillsattes. De riktlinjer som utfärdades av Kungl. Maj:t för kommitténs arbete, meddelade bl. a. att koralernas antal bör sättas lägre än psalmernas i det att med iakttagande av nödig varsamhet samma koral kan bestämmas att gälla för flera psalmer. Anvisningen togs ad notam. Medan 1921 års psalmbok, som ju är den omfångsrikaste av alla de svenska psalmböckerna, omfattade 673 psalmer, hade koralboken melodier till ett antal av 276, alltså icke mer än 20 koraler utöver antalet i 1697, då psalmantalet var 413. I 1921 kommer också på varje koral 2,5 psalmtexter.

I 1939 har koralernas antal i förhållande till 1921 sjunkit med 2 till 273, medan samtidigt psalmerna i 1937 års psalmbok uppgår till 600, innebärande en minskning från 1921 med 73. Procenttalet har därför minskat något. På varje koral kommer 2,2 psalmtexter. Orsaken till denna procentuella minskning är synbarligen att söka bl. a. i de nytillkomna meterklasserna.

1937 års psalmbok omfattar vid pass 177 faktiska meterklasser. Av dessa omfatta c:a 80 en enda psalmtext. Dessa 80 melodier låta sig över huvud taget utnyttjas endast i samband med denna enda text. Detta innebär en styrka när det gäller psalmer knutna till speciella högtider eller särskilda ofta återkommande tillfällen. Melodiens karakteristiska drag understryka då den speciella stäm-

ningen. För mindre använda texter, som icke kunna tänkas bli flitigare övade i skola eller hem, innebär detta en svaghet. När de någon gång komma till användning i gudstjänsten, måste deras melodier för det stora flertalet vara främmande.

Detta understrykes ytterligare då man erfar att inalles vid pass 150 av de 273 melodierna i 1939 äro anvisade för en enda psalmtext, d. v. s. mer än halva melodibeståndet är förbundet med en enda text. I åtminstone 7 fall ha sådana psalmer två egna alternativa melodier.

Koralernas ålder.

Tabell I utvisar i vilken utsträckning koralbeståndet i 1939 återgår på äldre svensk koraltradition. Denna översikt visar den svenska koraltraditionens styrka och konservatism och utgör bevis för de äldre svenska koralsamlingarnas goda urval, som visat sig provhålligt och slitstarkt genom århundradena.

I 1939 ingår icke mindre än 123 melodier, vilka återfinnas i 1697, givetvis dock i delvis annan melodisk gestalt. Detta innebär att icke långt ifrån hälften av melodierna i 1939 ha en mer än 200-årig tradition i vår kyrka. Då hela koralbeståndet i 1697 utgjorde 254 melodier, har alltså nära hälften härav fortlevat intill våra dagar, trots den musikaliska smakens skiftningar. Detta är ett utomordentligt gott betyg åt 1697 års koralbok.

De flesta av melodierna ur 1697 ha tillhört det svenska koralbeståndet hela tiden, och upptagits både i 1820—21 och 1921.

Av det hos Häffner nytillkomna har en påfallande liten procent under det sista århundradet blivit varaktigt införlivat med kyrkemenighetens koralskatt och bestått den sällning, som skett genom Minimitabellen, de olika koraleditionererna under 1800-talet, och genom koralrevisionerna 1921 och 1939. Det rör sig om inalles ett tjugotal nya melodier. Det bör dock påpekas att dessa av Häffner i de svenska koralböckerna introducerade melodierna höra till de numera allmänt sjungna och mycket brukade. Jag antecknar: 1820—21: nr. 3 (1939:3), 28 (15) II 28 (37), 45 (45), 89 (89), 386 (158), 200 (293), 12 (316), 210 (345), 162 (369), 239b (371), 19 (407), 291 (410), 383 (511), 452 (549), 73 (558). Flertalet av dessa synas icke hava varit kända i Sverige tidigare än genom Häffners koraleditioner, varför man bör tillskriva honom äran av att hava infört dem här.

I fråga om 1921 års koraledition skiljer jag på koralboken, omfattande melodierna till den Wallinska psalmboken och tillägget. Av de 201 melodier, som den egentliga koralboken omfattade har 1939 upptagit 158, varjämte tre melodier överförts till avdelningen Hymner och sånger. Här bygger alltså, vilket ju måste vara självfallet, 1939 på det utomordentligt djupgående arbete, som föregick 1921. De uteslutna 40 melodierna, vilka utgöra allenast 20

procent av hela koralbeståndet, ha oftast försvunnit därför att texten uteslutits ur psalmboken.

Av de sålunda uteslutna torde endast ett fåtal bli verkligt saknade. Dit räknar jag dock följande nr i 1921: 159, 380 och 418.

Det kan vara värt påpekas, att av de uteslutna 40 melodierna äro 14 koraler, vilka voro ensamma i sin meterklass. Dessa återfunnos i 1921 under nr.: 18, 40, 44, 81, 83, 159, 180, 181, 301, 336, 381, 390, 447, 456. Det är tydligt att dessa melodier varit alltför speciella för att kunna tillförsäkra sig själva och texterna fortsatt tillvaro i koralbok och psalmbok. I ytterligare åtta fall ha melodierna försvunnit i samband med att den text, som de i regel varit förbundna med uteslutits ur psalmboken (1921 nr. 43, 95, 282, 300, 344, 380, 457, 459). Meterklassens psalmantal har minskats, så att behovet av melodier också decimerats.

Fem fall av uteslutningar äga ett visst intresse. Det gäller fem utgallrade alternativ: I 1921 nr. 29a, 52b, 58b, 67b och 84b. Det är anledning att observera de fall, då det varit fråga om nygjorda eller nyupptagna melodier till högtidspsalmer. Även om de nya alternativerna framfördes 1921 för att göra texterna mera brukade, så har effekten ej blivit den avsedda i så måtto att den nya melodien förnyat psalmen. I konkurrensen har den gamla melodien hållit ställningen.

I fyra fall har 1939 lancerat nya melodier eller nyupptagna. Det gäller: 1921 nr. 59 (1939: 59), 109 (109), 262 (185), 416 (449), 262 (185), 416 (449), 440 (440).

Går jag så till 1921 års tillägg, så förhåller sig 1939 på helt annat sätt till detsamma än till koralboken. Av det år 1921 i tillägget nyupptagna koralbeståndet — inalles 74 melodier — ha icke mindre än 31 stycken uteslutits utgörande hela 42 procent av korallernas antal, svarande mot den egentliga koralbokens 20 procent. Redan efter 20 år har man alltså varit på det klara med att en så stor procentsats av korallerna behövde utsträngas.

Påfallande är att en så stor del av de speciella missionssånger-na uteslutits (1921: nr. 542, 543, 544a, 544b, 545). Hade man ej bort kunna vänta sig att just dessa folkliga texter och sånger redan innan de inflöto i de officiella böckerna skulle hava förvärvat en sådan plats i kyrkomenighetens och enkannerligen i de missions-intresserades hjärtan, att deras existens skulle vara säkrad för all tid? Så har emellertid icke blivit fallet. De höllo icke provet ens en mansålder.

Av de övriga uteslutna melodierna är det isynnerhet det sista århundradets och den sista generationens avdöda komponisters verk, som utgallrats. Oskar Blom, som i 1921 års KB, var representerad med 6 melodier (1921 nr. 84b, 180, 494, 544a, 601 och 649), har fått alla refuserade.

Av de ur tillägget upptagna och nu i 1939 icke medtagna melodierna äro H. Hammarskiöld, Preben Nodermann, I. Widéen, O.

Lindberg och R. Noréen, representerade med var sin melodi och O. Ahnfelt med tre.

Av de i 1939 års koralbok nyupptagna 72 melodierna äro 34 upptagna från »den förefintliga melodiskatten av äldre eller yngre datum». Det övriga — 38 melodier — är nykomponerat, alltså oprövat gods. Flertalet av dessa härröra från koralkommitterades egen hand. En överblick över koralmelodiernas fördelning på kända kompositörer ger följande resultat: (Jag upptar icke dem som representeras av en enda melodi).

O. Lindberg	14.	G. Aulén	4.
J. Crüger	10. (+ 2)	O. Ahnfelt	3.
M. Luther	8. (+ 1?)	O. Olsson	3.
H. Weman	7.	H. Albert	2.
D. Wikander	6.	J. A. Freytingshausen	2.
B. Waldis	5.	J. Morén	2.
I. Widéen	5.	Ph. Nicolai	2.
		E. G. v. Rosén	2.
		M. Vulpius	2.
		O. Ahlström	2.

A. Adell.

Kyrkosångens Vänners årsredogörelser.

(Forts. fr. föreg. n:r)

Härnösandskretsen. Kyrkosångsförbundet Kyrkosångens vänner i Härnösands stift omfattar 51 körer med ett antal medl. av 1005 pers. Förbundet har under året anordnat Kyrkosångsdagar i Härnösand 13—14 maj, vilket samtidigt blev förbundets 10-årsjubileum. *Lördag:* Kl. 18. Arsmöte. Kl. 19. Konsert i Domkyrkan av Härnösands Musiksällskap. L. Cherubini: Requiem, dirigent: Dir. Karl Lidén. Kl. 20. Psalmafton å Ädelhem, samkväm. — *Söndag:* Högmässa i Domkyrkan med predikan av biskop Torsten Bohlin; Sundsvalls kyrkokör sjöng J. S. Bach: Att bedja Gud han själv oss bjöd samt Otto Olsson: Davids 121 psalm. Efter sista ps. utdelades kyrkosångsförbundets vackra förtjänstecken till sångare, som i minst 20 år

aktivt deltagit i kyrkokör. Ett 50-tal sångare voro anmälda och fingo av biskop Bohlin mottaga tecknet.

Kl. 18 hölls högtidskonsert i Domkyrkan enl. progr.

Benedict Decius: Var man må nu väl glädja sig.

Claude Goudimel: Såsom hjorten trängtar.

Kurt Thomas: Av djupets nöd, o Gud, till Dig.

Daniel Olson: Se, Jesus är ett tröstrikt namn.

Albert Runbäck: Stå upp, var ljus! (Med orgel)

Förbundskören.

Daniel Olsson: Davids 84 psalm. För 4—5-st. bl. kör, soli, stråkar, orgel.